

KVANTTIFYSIIKKA PSYKOTERAPEUTEILLE

Psykoteraapia 1/2015, ss. 66-71
Therapeia-yhdistyksen ja Therapeia-säätiön yhteisjulkaisu

Diane Hennacy Powell: Kuudes aisti - aivojen yliaistilliset mahdollisuudet. 298 sivua. Suom. Tero Valkonen. Atena kustannus oy 2010.

Tiede ja taide saa alkunsa maailman mysteeriluonteen kokemuksesta. Se jolle tämä tunne on vieras, se joka ei kykene antautumaan ihmetyksen ja haltioitumisen valtaan, on kuin kuollut, on Einstein lausunut. Matemaatikko Henri Poincaré: "logiikalla todistamme, mutta intuitiolla löydämme". Fyysikko Fritjof Capra: "Tiede ei tarvitse mystiikkaa eikä mystiikka tiedettä, mutta ihminen tarvitsee kumpiakkin." Powell: "Aivojen tiedostamattoman puolen ei tarvitse rajoittua siihen, mikä on käytännöllistä."

Tiedettä hedelmöittävän ymmärryksen olennaisin verso kasvaa ei-rationaalisuuden maaperästä. Niin mikrotason hiukkasfysiikka kuin makrotason tähtitiedekin osoittaa niillekin, joilta omakohtainen elämys on jäänyt puuttumaan, että päivätajuisesti kokemamme maailma on vain olematon siivu jostakin paljon valtavammasta kokonaisuudesta. Omiin aisteihin uskomisen on naiiviutta, joka on käynyt selväksi jo oppikoulun fysiikan ja psykologian tunneilla. Kvanttifysiikan teoriat viittaavat muun muassa 11- ulotteisen todellisuuden mahdollisuuteen sekä materian nonlokaliteettiin kahden hiukkasen vaikuttaessa toisiinsa pitkien matkojen päästä aivankuin ne olisivat sama hiukkanen. Nämä ovat tieteellisten kokeiden synnyttämiä, todellisuuden perusluonnetta luotaavia teorioita, vaikka arkijärki näkee ne lähinnä hulluutena. Kuten maapallon tasokartassa ovat itä- ja länsireuna kauimpana toisistaan, ovat ne pallokartassa yksi ja sama kohta - niin yksinkertaista voi täysin mystiseltä vaikuttava nonlokaalisuus olla - lisätään vain yksi ulottuvuus entisiin. Aurinko kiertäisi vieläkin maata, eivätkä kaksi yhdensuuntaista suoraa vieläkään voisi leikata toisiaan, eikä epäeuklidinen geometria voisi kehittyä, jos ajattelu rakentuisi vain aistihavaintojen pohjalle.

Powellin retken varrelta

Neuropsykiatri Diane Hennacy Powell sai alkusysäyksen kohti selittämätöntä kolmetoistavuotiaana nähdessään taikurin pystyvän lukemaan huoneen toiselta puolelta mitä tahansa Powellin ottamaa, ystävänsä omistamaa kirjaa ystävänsä olohuoneen kirjahyllyn satojen kirjojen joukosta. Seuraavan sysäyksen hän sai yksityiselämänsä salatuista yksityiskohdista tarkasti tietävältä ja hänen elämäänsä oikein ennustavalta potilaalta Harvardin lääketieteellisellä laitoksella.

Powell kiinnittää huomion myös sellaisille alueille, jotka ovat yhtä aikaa sekä kaiken järjen yli meneviä ihmeellisyyksiä, että samalla fyysisesti todellisia ja tutkittavissa olevia, jolloin se saattaa vaikuttaa juuri Powellin kaipaamaan kohderyhmään: tieteellisesti ajatteleviin älykkäisiin

ihmisiin, joiden välittömän eläytymisen kyky on päässyt uinahtamaan todisteiden ja selitysten tuolla puolen olevan paljon suuremman maailman olemassaolosta.

Kirjan alkukieliseen otsikkoon *The ESP Enigma* on päässyt aisteista riippumaton havaitseminen eli ESP. Siihen kuuluu vuosikymmenien aikana jo uuvuksiin asti tutkittu telepatia (tunnetuimpia niistä ehkä ganzfeld-kokeet sen tutkimiseksi valvetilassa ja prof. Montague Ullmanin kuuluisat unitelepatiatutkimukset Maimonideksen unilaboratoriossa 60-70-luvuilla), selvänäköisyys ja prekognitio eli ennaltatietäminen (Edgar Cayce näistä mielenkiintoisin ja laajimmin dokumentoitu). Oman osansa saa psykokinesia eli mielen vaikutus aineeseen, populaareimmassa muodossaan esineiden liikuttamisena ajatuksen voimalla, mikromuodossaan pyrkimys vaikuttaa laboratorio-olosuhteissa tietoisesti esim. satunnaislukugeneraattoreihin tai radioaktiiviseen hajoamiseen. Vuosisadasta ja kulttuurista toiseen suhteellisen yleiset ja kulttuuritaustasta riippumatta sangen samankaltaisesti kuvatut kuolemanraja- ja ruumiistairtautumiskokemukset ovat luonnollisesti nekin Powellin esittelylistalla.

Lääketiede tuntee mitä ihmeellisimpiä tajunnanmuutosilmiöitä ihmisaivojen vaurioituttua joko onnettomuuksien tai sairauksien johdosta. Powell mainitsee muiden muassa kollegansa neurologian ja psykiatrian professorin Oliver Sachsin, joka on Suomessakin tunnettu merkillisistä potilaskohtaloista kertovasta kirjastaan *Mies joka luuli vaimoaan hatuksi*.

Vielä astetta ihmeellisempiä ovat Powellinkin esittelemät jo hyvin tunnetut ja dokumentoidut suoritukset joihin voivat pystyä tavallisimmin autistisiksi tai aspergereiksi diagnosoidut kehitysvammaiset nerot eli savantit, jotka tavallisia huippuälykkäitä ihmisiä paljon vakuuttavammin osoittavat ihmismielen potentiaalin vielä käsittämättömän paljon suuremmaksi heidän pystyessään suorittamaan huikeita laskutoimituksia tietokoneiden nopeuksilla tai muistamaan vaikkapa tuhansien kirjojen sisällön sanasta sanaan.

Kinesteetikkojen aistit yhdistelevät informaatiota hämmästyttävällä tavalla, kuten kuulemalla värejä ja näkemällä ääniä täysin johdonmukaisella ja toistettavalla tavalla kerrasta toiseen. Voisi luulla että heidän aistinsa eivät toimi oikein, mutta tarkemmin ajatellen he osoittavat, että kukaan meistä ei havaitse todellisuutta sellaisenaan, vaan oman keskushermostomme ominaislaadun sanelemia suodoksia ja muunnelmia. Henkiin ja sukua jatkamaan ovat jääneet ne, joiden havainnointisuodin on kyennyt mielekkäimmin seulomaan ja prosessoimaan eloonjäämisen kannalta olennaisimmat signaalit, joiden avainsana on *tarkoituksenmukaisuus*, ei se kuinka oikeita tai vääriä, normaaleja tai epänormaaleja, terveitä tai sairaita nuo havainnot ovat. Toisissa olosuhteissa voisi jokin aistimisharvinaisuus ollakin se tarkoituksenmukaisempi.

Psykiatrian piirissä C.G. Jungin synkronisiteettikäsite (ilmiöt eivät esiinny keskenään syy-seuraussuhteessa vaan merkitysyhteydessä) on sekin melkoisen tunnettu, joskaan ei parapsykologismilta haiskahtavuuden vuoksi juurikaan hyväksytty, kuten ei ihmeperantumistenkaan mahdollisuus. Niiden todenperäisyyttä onkin jo vaikeampi tutkia.

Fysiikan puolella Powell retkeilee ajan olemuksen arvoituksessa ja alkuräjähdyksessä, kvanttifysiikan supersäieteorioiden, nonlokaliteetti-ilmiöiden ja moniulotteisten universumien piirissä, kaikki vakavasti nykytieteen tutkimia teorioita todellisuutemme luonteesta.

Johdatus tietämättömyyteen

Powell laukkaa eri tutkimusalojen läpi niiden tuloksia esitellen ja tarkentaen tekstiään yli kahdellasadalla syventävällä viitteellä. Hänen intonsa asiaansa kuitenkin himmentää kirjan

vaikutuspotentiaalia, sillä tuo into huuhaana pidetyn materiaalin perään pelottaa valtaosan tiedemielisistä lukijoista jo ensimmäisillä sivuilla. Hän ei itsekään näytä tajuavan kirjansa arvoa lukijansa saattamisessa epävarmuuden tilaan, vaan tahtoo huimilla hypyillä mikro- ja makrotason välillä tarjoilla tietoa varmempana kuin mitä se voi mitenkään olla.

Kirjan olennaisin vaikutus ei olekaan siinä, ovatko Powellin siteeraamat monet tutkimukset oikeita vai vääriä, hyviä tai huonoja. Hänen kirjansa olennaisin anti ei ole niinkään tiedon vaan einsteinilaisen kaltaisen ihmetyksen lisääminen niitä tunnettuja ja todistettuja todellisuutemme puolia kohtaan, joita emme asenteettoman uteliaisuutemme jo lapsuudessamme menettäneinä enää turtumukseltamme jaksaa huomioida. Jotkut onnekkaat, heidän joukossaan todellista uutta luoneet tiedemiehetkin, ovat tajunneet syvästi järjen ja elämän loputtoman ihmeen tavoittavan intuition yhteistyön tärkeyden. Järki ilman intuitiota on sokea, intuitio ilman järkeä on rampa. Barry J. Marshall, helikobakteerin löytäjä siteerasi historioitsija Daniel Boorsteinia lääketieteen Nobelin vastaanottopuheessa vuonna 2005: "Suurin tiedon este ei ole tietämättömyys vaan illuusio tietämisestä".

*

Kustantaja mystifioi kirjan alkuperäisen tieteelliseen lähestymistapaan viittaavan nimen *The ESP Enigma: The Scientific Case for Psychic Phenomena* Kuudenneksi aistiksi ja tieteellisyyteen viittaavan alaotsikon yliaistillisuudeksi. Suomentajan kontolle laitaneen etevien (brilliant) tutkijoiden kääntämisen loisteliaiksi, kokeen arvioijan (judge) tuomariksi, tunnetason (at a gut level) vatsanpohjan tasoksi. Nämä hapuilut tuntuvat viittaavaan suomentajan puutteelliseen kielikorvaan ja kääntämänsä aihealueen vierauteen. Lisäksi kirjan aivan keskeinen käsite *precognition* kääntyy horoskooppihömpötyksen tasoiseksi *ennustamiseksi* eikä yleisimmin käytetyksi ja tähän kirjaan kuuluvaksi *ennaltanäkemiseksi* tai *ennalta tietämiseksi*.

Möbius-mieli

Melkein kaikille lienee tuttu on Möbiuksen nauha, jossa on vain yksi puoli joka on yhtä aikaa sekä ulko- että sisäpuoli: käännä leveän nauhan toinen pää puoli kierrosta ympäri ja kiinnitä nauhan päät yhteen. Huomaat nauhalla olevan vain yhden ainoan pinnan, joka on yhtä aikaa sekä sisä- että ulkopuoli. Onko silloin enää mielekäästä edes puhua ulko- ja sisäpuolesta?

Möbius-mieli on Powellin näppärän havainnollinen symbolinen tiivistelmä, joka ilmentää hyvin myös uskontofilosofioiden punaista lankaa subjektin ja objektin, sisäpuolen ja ulkopuolen samuudesta, meillä tunnetuimpina tätä kuvaavina teksteinä ehkä Zen-buddhismi sekä vuonna 1986 kuolleen filosofi Jiddu Krishnamurtin opetukset. Samaan asiaan subjektin ja objektin erottamattomuudesta viittaa kvanttimekaniikan tutkijan Werner Heisenbergin jo vuonna 1927 esittämä epävarmuusperiaate, mutta myös tavalliset koulutiedot: näemmekö ulkomaailman objektiivisena, vai sen kuvan silmänpohjassa, vai näköhermoja pitkin kulkevat sähköimpulssit, vai takaraivon näkökeskuksen tieteelle tuntemattomat muokkausoperaatiot, jotka vihdoin ilmenevät meille näköhavaintona? Emme tiedä mikä havaintojemme kohde *oikeastaan* on, mutta ainakaan se ei ole näkijästään erillinen, objektiivinen ulkomaailma.

Ei patsast' eikä napaa

Kirjan olennaisin peruskäsite on *kenttä*. Se kuvaa laajimmassa merkityksessään samaa mitä hiukkasfysiikka ja tähtitiede mystikoiden ohella ovat kuvanneet: että subjekti ja siitä

näennäisesti riippumaton objekti näyttävät olevan erillään vain karkeassa aistimaailmassamme, jossa myös aika ja paikka näyttävät olevan toisistaan erillisiä ilmiöitä. Aika näyttäytyy menneisyyden, nykyhetken ja tulevaisuuden sisältävänä sitkeästi pintansa pitävänä harhana, kuten Einsteinin yksi toteamus ajan luonteesta kuului. Kenttä on kaiken vaikuttamista kaikkeen, jonka voi havaita sellainen mieli, joka huomaa kaikenlaiset elämänluokittelunsa jaottuneen mielensä sirpalemaisiksi kuviksi (jotka voivat toki olla silti hyödyllisiä työkaluja erilaisten osapäämäärien saavuttamiseksi, kuten esimerkiksi kovin ristiriitaisia tunteita herättävä DSM-sairausluokitus).

Kentässä ei ole yksiselitteisiä syy-seurausilmiöitä. Hirmumyrskyn syy voi kyllä palautua kaaosteorian näkökulmasta yhteen perhosensiiveniskuun, mutta lähempi tarkastelu paljastaa seurausketjulla olevan yhä useampia syitä, jotka vielä lähemmällä tarkastelulla ovat puolestaan seurausta vieläkin useammista syistä - kunnes huomataan koko syy-seurausketjun olevan tarkastelijan omassa mielessä syntynyt tai ulkoa opittu jaottelu, joka jättää kokonaisuuden huomiotta joko tahattomasti tai tarkoituksella kuten luonnontieteissä, jotta tutkittava ilmiö saataisiin riittävästi eriytymään taustakohinasta yksinkertaistamalla ja eristämällä tarkasteltava ilmiö ympäristöstään. Tämänkaltainen todellisuuden monimutkaisuuden hallitsemisyritys syy-seurausketjujen ja niiden takaisinkytkentäresonanssien avulla pystyy parhaimmillaan tuottamaan luonnontieteiden kautta vakuuttavia teknisiä sovelluksia koko ihmiskunnalle, toisaalta juuri vakuuttavuutensa vuoksi antamaan suurelle yleisölle harhakuvan todellisuuden kaikkien puolien mitattavuudesta.

Powellin kirja on yksi niistä pienistä murusista, jotka omalla tavallaan pyrkivät avaamaan tätä pseudotunnettua maailmaa paljon suuremmaksi paikaksi Hamletin tapaan hänen muistuttaessaan Horatiolle, että "taivaassa ja maass' on paljoo, jot' ei sun järkioppis uneksikaan.". "Ei patsast' eikä napaa, vaan vahva virta vapaa" hahmotti asian Aleksis Kiven Nummisuutarin kanttorikin vastatessaan Topiaksen kysymykseen maailman olemuksesta. Herakleitos viittasi samaan puolitoistatuhatta vuotta aikaisemmin: "Panta rhei - kaikki virtaa". Kvanttifyysikko David Bohm hahmotteli kentän laajimmillaan kaiken ajan ja avaruuden sisältäväksi *holomovementiksi* eli kaiken havainnoimamme ulottumattomissa olevaksi jakamattomaksi, syysuhteettomaksi kokonaisuudeksi; valtamereksi josta maailmankaikkeudet tila- ja aikaulottuvuuksineen nousevat hetkeksi havainnoinnin piiriin nousevien aaltojen lailla kadotakseen jälleen. - Edellinen lause on kyllä tarkasti ottaen nurinkurinen, koska se antaa mielikuvan ajasta jossa kaikki tapahtuu. Se ei kuitenkaan tapahdu ajassa vaan aikakin "tapahtuu" siinä.

Holografisuus

Hologrammi-ilmiö, kokonaisuuden sisältyminen sen pienempiinkin osiin on selviö suurellekin yleisölle optiikan piirissä ja sci-fi-elokuvien vakioarsenaaliin kuuluvana. Kun laajennamme samaa havaintoa Tähtien Sodan ja setelien turvamerkintöjen ulkopuolelle, löydämme muun muassa biologi Rupert Sheldraken *morfisen* kentän. Hänen erittäin ristiriitaisen vastaanoton saaneet, jo 1980-luvulta alkaen esittämänsä näkemyksensä viittaavat eläinlajien sisäiseen oppimisen mahdollisuuteen morfisen resonanssin kautta ilman minkäänlaista tunnettua kontaktimuotoa jopa maapallon vastakkaisilla puolilla. *Morfogeneettinen* kenttä on morfisen kentän alalaji koskien solujen erilaistumiskykyä muodostaa elävän olennon kokonaisuus kuten jo siittiö ja munasolu sisältävät täydellisen rakennuskyvyn erilaistua äärimmäisen monimutkaiseksi ihmiseksi. Kantasolututkimuksen osoittama solujen kyky tarvittaessa erilaistua vielä varsinaisen yksilökehityksen jo loputtua on sekin merkki kokonaisuuden holografimaisesta sisällymisestä pienimpiinkin osiinsa. Orgaanisen kentän resonanssi käy yhdeksi selitykseksi myös esimerkiksi

lintuparvien ja muurahaisyhteisöjen koordinoituun käyttäytymiseen joka tuo mieleen yliyksilön, jonka jäseniä fyysiset yksilöt ovat.

Hologramminäkemys sopii myös vyöhyketerapian olettamuksiin kehon ja sen sairauksien vastaavuuksien löytymiseen jalkapohjista tai sen sukulaisopin aurikuloterapian mukaisesti korvalehdistä ja irisdiagnostiikan mukaisesti silmän iiriksestä. Vaikka valtaosa näiden terapiamuotojen harrastajista onkin rahastajia ja muuten vain yksinkertaisia sieluja, ei tule sekoittaa asian vakavaa tutkimusta ja sen ympärille muodostuneita sosiopatologisia ilmiöitä keskenään. Kovin silmiinpistävän pesuveiden kritiikin sijasta on syytä etsiä siitä lasta. Akupunktio on jo päässyt länsimaisenkin lääketieteen sisäpuolelle, vaikkakin edelleen reunailmiönä. Lääketieteen piirissä jo 1950-luvun alussa syntynyt kuva kehon muiden osien vastaavuuksista aivokuorella on hyväksytty siitä lähtien, kun neurokirurgi Wilder Penfield piirsi tunnetun pikkuihmisenä Homunculuksen kuvan aivokuoren päälle. Kuva on edelleen pääosin paikkansapitävä.

Edelleen laajentamalla samaa ajattelutapaa kokonaisuuden sisältymisestä osiinsa voidaan ihmisyksilö nähdä ihmiskunnan yhteisöruumiin yhtenä "soluna" johon sisältyy koko ihmisyhteisön kaikki tieto. Kun tiedämme kuinka toiset meistä ovat hyvin herkkiä vaistoamaan mitä kanssaihminen mielissä liikkuu, ei taaskaan tarvita kovinkaan suurta hyppyä hypoteesiin, jonka mukaan tässä yhteisessä kokemukentässämme yhteisön herkimmat jäsenet voivat resonanssin kautta olla niin herkässä yhteydessä toisiin, että se ylittää enemmistön kokemukentän keskimääräisen horisontin. Raja tavanomaisen ja telepaattisen yhteyden välillä on viiva vedessä, määrittelijästään riippuva, sillä kyse on tajuntakentän eriasteisista ja erisävytteisistä tiivistymistä joiden määrittely telepaattisiin ja ei-telepaattisiin ilmiöihin on kuin meren ja laineen välisen rajan etsintää.

Nonlokaalisuus ja komplementaarisuus

Vielä pidemmälle ajatusta venyttämällä voidaan käsitystä yksilöstä laajentaa yli hänen fyysisen nahkapussinsa rajojen vielä ihmisyhteisöäkin laajempaan kokonaisuuteen, jos kerran tajunta näyttäytyy paljon laajempaan kenttään kuin mihin keholliset tunnetut aistit voivat ulottua. Kehon voidaan nähdä silloin enemmänkin majakkana tai muuntoasemana fyysisyyteen sidotun päivätietoisuuden ja erillisiä fyysisiä partikkeleita tarvitsemattoman yliyksilöllisen tajuntakentän välillä. Asia ei tunnu sinänsä sen merkillisemmältä kuin kosmisella tasolla se kenttä joka yli tyhjyyden mahdollistaa planeettojen ja tähtisumujen keskinäisen vaikutuksen toisiinsa tieteelle täysin tuntemattomalla, silti meille kaikille sitäkin tutummalla voimalla: gravitaatiolla.

Suuruusasteikon toisessa päässä; subatomaarisella tasolla, todentui tunnettuja selitysmalleja uhmaava kenttä kahden hiukkasen ensi kertaa vuonna 1982 todistetusti havaitussa kvanttitason nonlokaliteetti-ilmiössä eli toisistaan kaukana olevien hiukkasten käyttäytymisenä kuin yhtenä hiukkasena toisen voimatta ennättää millään tunnetulla signaalilla vaikuttaa ensimmäiseen. Nonlokaalisuuden lisäksi juuri hiukkasfysiikassa on havaittavissa myös komplementaarisuus, eräs kvanttiteoreettisista periaatteista joka kuvautuu muun muassa valon kaksoisluonteena. Tarkastelutavasta riippuen valo käyttäytyy kuin aalto tai hiukkanen. Samoin ei aikaa ja avaruutta voida erottaa toisistaan, sen näytti jo Einstein. Makrotason karkean havainnon mukaista subjektia ja objektia ei subatomaarisella tasolla ole olemassa. Einsteinin kaavasta tiedämme myös että aine ja energia ovat saman ilmiön eri puolia.

Jokainen ihminen astuu unitilassaan alueelle, jonka käyttäytyminen muistuttaa enemmänkin subatomaarista, kuin ajan ja paikan kahleissa olevaa päivätajunnan makrotasoista maailmaa.

Valvetilaa voidaan verrata maailman kokemiseen erillisinä objekteina, hiukkasmuodossa, unitilassa subjekti ja objekti liukenevat yhteen suuremmaksi tajuntakentäksi, jota on luontevampaa kuvata aaltofunktiona, joka lainehtii vaivatta yli ajan ja paikan rajoitusten, siitä on miltei jokaisella omakohtaistakin unikokemusta. Emme voi koskaan tietää tarkkaan kuinka paljon toisessa ihmisessä näkemämme on omia projektioitamme vaikka kuinka yrittäisimme erotella toisiamme transferenssi- ja vastatransferenssianalysein. Emme siksikään että ne eivät kaksi eri asiaa olekaan vaan saman kenttäilmiön eri puolia.

Ajattelemisen aihetta antaa myös se, että yö yön jälkeen uskomme unessa olevamme valveilla siinä "todellisessa" maailmassa vaikka elämän kaikkien vuosien aamut ovat kerta kerran jälkeen todistaneet meille erehtyneemme jälleen sen tuhannen kerran. Miten voimme tietää ettei juuri tämänhetkinen todellisuuden kokemisen tuntu ole jotain aivan muuta? Entistä mielenkiintoisemmaksi uni muuttuu sen tiedon valossa, että juuri unitila on tavallisin tajunnantila, jossa ESP-ilmiöitä kerrotaan esiintyvän. Ja juuri psykoterapeuttien piirissä jos missään tunnetaan unien arvo ihmisen olennaisimman sieluntilan tarkimpina ilmentäjinä ja luovien taiteiden ehtymättöminä alkulähteinä.

*

Powellin teoksen kantavin punainen lanka kuvautuu vallankin hänen avainkäsitteidensä "kenttä, hologrammi, resonanssi, Möbius-mieli" kautta. Se osoittautuu näin loppujen lopuksi hyvin yksinkertaiseksi integroituen kauniisti niin nykyfysiikkaan kuin mystikkojen kuvauksiin. Ihmisaivot kentän osana resonoituvat suotuisissa olosuhteissa tähän ajallisesti ja paikallisesti rajattomaan, luonnontieteidenkin toteamaan kenttään saaden tietoa niin tulevasta kuin menneestä. Sopiville resonanssitaajuuksille virittyneet aivot voisivat näin saada tietoa myös paikallisesti toisistaan kaukana olevista ilmiöistä. Ihmisen päivätajunnan liekki on nähtävissä todellisuutemme kentän kaikkiallisissa resonanssikuvioissa hetken lepattavina tiivistymäkohtina, kuin veteen heitettyjen kivien synnyttäminä ja toistensa kanssa resonoivina loputtomasti laajenevina renkaina universumin "pinnalla".

Psykofysiikkaa

Mitä kirjan esittelemillä aiheilla voisi olla tekemistä psykoterapeuttien päivittäisen todellisuuden kanssa? Mitä kvanttifysiikka ja tähtisumut voivat hyödyttää akuuttipoliklinikalla alkoholistien kanssa taistelevaa kollegaa tai vuosikausia visusti suljettujen ovien taakse potilaittensa kanssa sulkeutuneita analyytikkoja?

Itse asiassa paljonkin. Ei kuitenkaan siltä luonnontieteelliseltä pohjalta, jolle Freud vuonna 1895 yritti perustaa oman työnsä käsikirjoituksellaan *Tieteellisen psykoterapian projekti* tarkoituksenaan "luoda psykologia joka on luonnontiedettä". Hän näki seksuaaliteoriaansa tärkeimmäksi suojamuuriksi "okkultismin mustaa mutavirtaa" vastaan, johon hänen oma ambivalenttinen suhteensa kuitenkin säilyi, kuten hän sanoi Jungille vuonna 1910. Vaikka Powell pyrkii tässä kapeassa mielessä samaan kuin Freud, eli tekemään tuntematonta tunnetuksi luonnontieteitä esittelemällä, kirjan syvätasoisin vaikutus piilee päinvastoin tunnetun tekemisessä tuntemattomaksi, intuitiivisen kosketuksen palauttamiseksi elämän salaisuuspohjaan tieteiden osoittamien maailman ihmeellisyyksien kautta.

Poisoppiminen

Eräs psykoterapioiden perusihanteista on pystyä kuulemaan ja kuuntelemaan toista ihmistä, olemaan herkkänä kaikelle mikä tuosta toisesta olennota virtaa. Jokainen ennako-oletus on kohtaamistilanteen ulkopuolista hälyääntä heikentäen todellista kuuntelemisen kykyä. Poisoppiminen toteutuu vain kituliaasti psykoterapeuttisten järjestelmien piirissä, koska tie diagnostiikan ja selitysmallien varmuuden tunteista avoimuuden epävarmuuteen ei tunnu eksaktisuutta kaipaavalle länsimaiselle mielelle kovin hedelmälliseltä.

Olisi kuitenkin järjetöntä hyljätä järki työvälineenä, vaikka se uskonkappaleena menettäisikin hohtoaan. Järjen vuoro on avoimen kohtaamisen jälkeen piirtää elävän ihmisen hengettömän potilasvarjon ääriiviivat sairauskertomuksiin mahdollisimman hyvin. Se on kuitenkin vaikeaa, koska elävä kuvaus vaatisi korkeatasoisen kirjoittajan luoman henkeväen esseän. Sellainen ei kuitenkaan sovellu käyttövälineeksi yhteiskunnalle eikä tietokoneille, jotka tarvitsevat elävän ihmisen paloitteluksen standardoituiksi, lyhyentehokkaiksi muuttujakimpuiiksi, joita tarvitaan sekä potilaan roolissa olevan että yhteiskunnan hyödyksi tuottamaan massadataa, jota ilman eivät niin yksilöetuisuudet kuin sairaanhoito-organisaation suuret suunnittelulinjat ja rahavirtojen ohjailu oikein onnistu.

*

Kirja on arvokas lukijansa epävarmuuden tilaan saattamisella johdattamalla hänet varsinkin lääketieteellisten ja hiukkasfysiikan tutkimusten kautta radikaalisti erilaiseen näkymään maailmasta, kuin karkeat ja erehtyväiset aistimme siitä antavat. Elämystieto järjen hallinnan ulottumattomissa olevan suuremman kokonaisuuden olemassaolosta saattaa vähentää yrityksiä hallita tuntematonta peittämällä se käsitejärjestelmien hyväksymillä nimilapuilla. Tieto tietämättömyydestä on ennakkokäsitysten kovaa ydintämme ylläpitävästä, maailmaa ennakkokäsityksiimme mukauttavasta *assimilaation* tilasta siirtymistä päinvastaiseen prosessiin; itseämme maailmaan mukauttavaan *akkommodaation* tilaan. Siihen ei mitään mystisismiin nojaavia uskonhyppyjä tarvita.

Niinkuin Powell yrittää liittää yhteen näennäisesti täydellisen erillisiä ilmiöitä, samalla tavoin havaitsen elävöittäviä yhteyksiä Powellin tiedeihmetyksen retken ja psykoterapeutin raadollisen arkiaherruksen välillä. Mitä enemmän terapeutimme näkee Powellissa vain hiukan lapsellisen intomielisen rajatieteiden toheltajan tuntematta rinnassaan pienintäkään ihmetyksen ja haltioitumisen läikähdystä, sitä enemmän hän joutuu tähyilemään kanssaihmistäänkin enemmänkin objektina ilman yhteisen ihmisyyden kokemusta ja siitä kumpuavaa elähdyttävää vaikutusta työhön. Kun kokonaisvaltainen elämys ei pääse avustamaan järkeä pois sen sulkuisista sokkeloista laajemman todellisuuden avoimen aitaamattomille kentille, on ammattiauttajan rutiiniretken vaikea kohota yhteiseksi, eheyttäväksi elämysmatkaksi sisävaruuskien käymättömille korpimaille.

Powellin teksti auttaa huomaamaan tiedon ja ymmärryksen valtavan eron, ja kuinka vähän yhteiskuntaan sopeuttamisen ammattilaisuudella on tekemistä ihmisen syvemmän ymmärtämyksen kanssa.

Markku Siivola